

Tots actors de l'arrenavida (IV) : imatges negatius

Que perseguim la seria de cinc fichas entà parlar de l'arrenavida de la lenga e la cultura nostas. Lo còp passat, que v'avem dit que las enquèstas lingüísticas amuishan que lo monde an un imatge mei anar mei⁽¹⁾ positiu de la lenga. Vertat qu'ei⁽²⁾. Jo, de tostems,⁽³⁾ quan rencontri monde qui'm pareishen estar locutors gascons, que comenci dab quauques mots aisits e, quan s'escad de plan, que parlam adarron.⁽⁴⁾

Per las annadas 70, quasi tot còp, lo men interlocutor qu'èra estonat : « mes que parlatz patuès ! ». Per lavetz⁽⁵⁾ qu'èri joen, non s'i parlava pas tà díser de las Lengas de França e la màger part deu monde que's pensavan que i avè sonque quauques vielhs endarrerits⁽⁶⁾ qui parlavan.

Adara, e besonh !⁽⁷⁾ n'ei pas mei atau. Quan encontratz un locutor, lo mei sovent qu'ei urós de batalar pr'amor, malaia !⁽⁸⁾ n'a pas trop sovent aqueth parat.⁽⁹⁾ Mes avisatz-ve,⁽¹⁰⁾ que podetz trobar arromeraires !⁽¹¹⁾ Atau si disetz medish - qui ei lo mot vertadèr - en plaça de⁽¹²⁾ mèma - emprontat au francés -, que v'arcastaràn⁽¹³⁾ de parlar occitan ! Qu'auratz lhèu dret tanben a la remarca desagradiva « mes n'ètz pas d'ací ! ». Haut en devant !⁽¹⁴⁾ Tad aqueiths pleitejaires,⁽¹⁵⁾ si non parlatz pas com la familha o lo vilatge « non parlatz pas lo vré patuès ! ». E si v'alengatz⁽¹⁶⁾ sus l'escritura, n'avetz pas fenit ! N'arriban pas a léger lo *Vent de Castanha* de la *République des Pyrénées* pr'amor qu'ei occitan ! Dab trobaires a díser⁽¹⁷⁾ d'aqueith ordi,⁽¹⁸⁾ quin voletz qu'un neolocutor e pósquia batalar ? Parièr, dab un aire mespresiu, que'u responeràn en francés !

Totas aqueras camaligas⁽¹⁹⁾ que son ua trava⁽²⁰⁾ tà l'arrenavida de la lenga. Mes har-las desaparéisher n'ei pas escodar cerisas !⁽²¹⁾

(1) « de plus en plus » (2) « c'est bien vrai » (3) « depuis toujours » (4) « continuellement » (5) « à cette époque » (6) « arriérés » (7) « heureusement » (8) « hélas » (9) « occasion » (10) « attention » (11) « chipoteurs » (12) « au lieu de » (13) « on vous reprochera » (14) « oh la la » (15) « chicaneurs » (16) « si vous vous laissez entraîner » (17) « critiqueurs » (18) « de cet acabit » (19) « chicanes » (20) « un frein » (21) « ce n'est pas équeuter des cerises, ce n'est pas chose facile ».

Professionaus e amators : *har lo, har deu* (II)

Lo còp passat qu'avem vist quin la lenga populara e hè la diferéncia enter lo professionau qui a un mestier vertadèr (que **hè lo...**) e l'amator qui's hè plaser (que **hè deu...**). Ací dus exemples mei :

- Ex1 - Ditz-me. Que coneishes lo Pèire de Candau, tu ? Que i a bèra pausa qui non l'èi pas vist !**
- **Que'u coneishi ja ! Qu'a escadut los son estudis, qu'ei estat nomat a Ortès e que hè lo professor d'educacion fisica. Lo neste ainat qui ei en terminau que l'aprecia hèra !**

- Ex2 - Vam, que hès per aquestes torns ?**

- **Ne'm vas pas créder : que hèi deu carrelaire !**
- **A bòm ! E quin se hè ?**
- **Tè, qu'avi un hardèu⁽¹⁾ de carrèus de la terrassa qui avèn sautat, n'ac podí pas deishar atau, qu'estava hèra lèd.⁽²⁾ Qu'èi cercat un mestierau,⁽³⁾ mes dobleban,⁽⁴⁾ non n'èi pas trobat nat !⁽⁵⁾ Lavetz, dab aqueste beròi temps que m'i soi gahat⁽⁶⁾ e atau, desempuish davant ger,⁽⁷⁾ que hèi deu carrelaire !**

Que trobaram atau **har lo (deu) cosinèr, har lo (deu) maçon...** Lo qui se'n ved entà destrigar aqueras subtilitats que's pòt brembar de l'expression **har de l'aso** qui's ditz sovent de cap tà un mainatge qui n'escota pas trop e qui hè peguessas. Acabem dab duas remarcas :

- Que s'emplega sustot entà mestiers tradicionaus : paisan, maçon, hustèr... Mes que's pòt enténer tanben entà mestiers de uei : **har lo professor** d'educacion fisica. Donc qu'i podem anar : **har lo banquier**, l'agent immobilièr, lo trader...
- Aquera construccion que sembla estar un localisme deu parçan d'Ortès.

(1) « grand nombre » (2) « ça faisait tache » (3) « artisan » (4) « nom d'un chien » (5) « je n'en ai pas trouvé un seul » (6) « je m'y suis collé » (7) « avant hier ».